

ਅਪੀਲੀ ਅਪਰਾਧੀ

ਫਾਲਸ਼ੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੇ.

ਰੋਸ਼ਨ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ, -ਜਵਾਬਦਾਰ

1955 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 90

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ (1872 ਦਾ 1)—ਸੈਕਸ਼ਨ 32(2)—ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ-ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਠੋਸ ਟੁਕੜੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰੇਡਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰਫ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਫਿਰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਧਾਰਾ 30 ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਪਲਵਲ, ਮਿਤੀ 31 ਦਸੰਬਰ, 1954 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਪੀ ਸੀ ਪੰਡਿਤ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ

ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਫਲਸੌ, ਜੇ. ਰੋਸਨ, ਜਾਗੇ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ਗੁਰ-ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਇਹ ਅੱਠ ਅਪੀਲਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਲਵਲ (ਗੁੜਗਾਓਂ) ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 30 ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 395 ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 109 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਛੇ-ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

ਇਹ ਕੇਸ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਡਕੈਤੀ 4 ਅਗਸਤ 1953 ਦੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਜੁਰਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਾਫ਼ੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਗਸਤ, 1954 ਵਿੱਚ ਡੀ ਨੇਵੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਸ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡਾਕੂਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗਰੋਹ ਨੇ ਬਖਤਾਵਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਘਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਅਤੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾਕੂ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਹੁਕਮ ਚੰਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 1, ਬਖਤਾਵਰ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ, ਜਾਟੂਸਣਾ 6 ½ ਵਿਖੇ ਥਾਣੇ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੀਓਰਾ ਤੋਂ ਮੀਲ ਦੂਰ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਲੁਟੇਰੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਤ ਗਿੱਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਸਤਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ, ਉਹ ਸਵੇਰੇ 5.15 ਵਜੇ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ। ਹੈਂਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸੋਹਣ ਲਾਈ ਸਵੇਰੇ 6.30 ਵਜੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਖਤਾਵਰ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਚੋਰੀਸ਼ੁਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਛੇ ਖਰਚੇ ਹੋਏ ਕਾਰਤੂਸ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਏ। ਇੱਕ ਟਰੈਕਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਲਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅੱਠ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਟਰੈਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੰਜ ਫਰਲਾਂਗ ਦੂਰ ਇੱਕ ਖੂਹ ਤੱਕ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਰੇਵਾੜੀ ਅਤੇ ਝੱਜਰ ਵਿਚਕਾਰ ਚੱਲਦੀ ਸੜਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਫਿਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਰ ਜੋ ਉਸ ਮੌਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਝੱਜਰ ਤੋਂ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੇੜ ਕੇ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡੂੰਘੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਫੜੇ ਗਏ ਸਨ। . ਕਾਰ ਦਾ ਨੰਬਰ ਪੀ.ਐਨ.ਜੀ. 1166 ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 10 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋਏ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 21 ਅਗਸਤ, 1953 ਨੂੰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚੋਰੀ ਹੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ਼ ਬਖਤਾਵਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਰਭੂ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਆਯੋਜਿਤ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿੱਚ

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗਰੇਹ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਸੀ।

ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਬਖਤਾਵਰ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 13 ਅਤੇ 14 ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਡਾਕੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀਮਤੀ ਸਾਮਾਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਅਤੇ ਜਗਮਾਲ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2, ਸੂਰਜ ਮਾਈ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3 ਅਤੇ ਜੱਗੂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੁਟੇਰੇ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹ ਘਰ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਹਰ ਭੱਜ ਗਏ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਕੋਈ ਚੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਨੈਹਰਾ ਵਿੱਚ ਦੀਵਾ ਜਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਟਾਰਚਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਟ੍ਰੈਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅੱਠ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗਿਆਰਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਨਾਮਕ ਦੇ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਟ੍ਰੈਕ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਠ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਗਿਆਰਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਨਾਮ ਦੇ ਦੋ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਰੋਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜਾਗੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਸੀ ਅਗਰਵਾਲ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਇੱਕ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਿਤ ਪਛਾਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੋਰਸ 'ਤੇ ਹਾਲੈਂਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰੀਡਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਛਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਮ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਠੇਸ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ "ਸਾਧਾਰਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਪਾਰ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਜਾਂ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਪੈਸੇ, ਮਾਲ, ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ

ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਸੀਦ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਰਸੀਦ ਦੀ; ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ; ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚਿੱਠੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਜਾਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪਰੋਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰਿਕਾਰਡ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਉਪ-ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਈਟਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਜਾਂ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਸੀ ਜੋ "ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ" ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਪਛਾਣ ਪਰੋਡ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਧਾਰਾ 32 (2) 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਮੁਨੀਰ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇਸ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਸਮਰਾਟ (1), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲੇਮਾਨ ਅਤੇ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ.ਜੇ. ਸੈਕਸ਼ਨ 32(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਵੇਂ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਪਾਊਂਡਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਬੂਤ ਸਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਖੋਪੜੀ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ।

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਗਸਤ 1947 ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੰਧਤ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਡਾਕਟਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਡਾਕਟਰ ਇੱਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੱਜ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੱਟ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਚਸਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਜਾਂ ਭਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੇਸ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪਰੋਡ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ

ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਝੇ ਕਿ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਫਿਰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਡਾਕਟਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਕੈਮੀਕਲ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਰਣਨ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਬੂਤ. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਦੀ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦਾ ਸਬੂਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਡਾਕਟਰ, ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਗਵਾਹ ਵੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਫਾਈਲ ਤੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਪੂਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਗਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(2) ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਠੋਸ ਟੁਕੜੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰੇਡਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰਫ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਦੁਆਰਾ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜੋ ਪਰੇਡ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਡਕੈਤਾਂ ਨੂੰ ਡਕੈਤੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 21 ਅਗਸਤ 1953 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਇਕਬਾਲੀਆ ਵੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ

ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਗਹਿਣੇ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਸੁਨਿਆਰੇ ਨਾਲ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਦੋ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਬਦਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਸੀ।

ਦੇਸ਼ੀ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਗਵਾਹ ਪਾਰਭੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇੰਨਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 24 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਗਹਿਣੇ ਪੀ. 3 ਅਤੇ ਪੀ. 6 ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਸਾਬਤ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਕੁਝ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਨੋਖੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋਏ ਸਮਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਦੋ ਹੋਰ ਗਹਿਣੇ, ਪੀ. 8 ਅਤੇ ਪੀ. 9 ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਗਹਿਣੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਵੀ, ਪੀ. 3 ਅਤੇ ਪੀ. 6. ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਅਤੇ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਚੰਗ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡਕੈਤੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 412 ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ 1 ਸਤੰਬਰ 1953 ਨੂੰ ਹੋਈ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਜਗਮਾਲ, ਸੂਰਜ ਮਾਈ ਅਤੇ ਜੱਗੂ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਸੂਰਜ ਮਾਈ ਅਤੇ ਜੱਗੂ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਜਗਮਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 30 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 24 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਭੰਡਾਰੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 38, ਕਿ 24 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀ,

ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਮਾਣਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 24 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਬਹੁਤਾ ਯਕੀਨਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਨਾਖਤ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਛੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜੇ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਨਹੀਂ, ਅੱਠ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਸੱਕੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੋ ਗਵਾਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਇਕ ਸੁਨਿਆਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਪਰ ਸੁਨਿਆਰੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ 1 ਸਤੰਬਰ 1953 ਨੂੰ ਹੋਈ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਜਗਮਾਲ, ਸੂਰਜ ਮਾਈ ਅਤੇ ਜੱਗੂ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਸੂਰਜ ਮਾਈ ਅਤੇ ਜੱਗੂ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਜਗਮਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 30 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 24 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਭੰਡਾਰੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 38, ਕਿ 24 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਮਾਣਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 24 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਬਹੁਤਾ ਯਕੀਨਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਨਾਖਤ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਛੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਨਹੀਂ, ਅੱਠ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਸੱਕੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੋ ਗਵਾਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸੁਨਿਆਰੇ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੁਨਿਆਰੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ

ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਕਾਰ ਹੈ।

ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ 1 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਖਰਚੇ ਹੋਏ ਕਾਰਤੂਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿੱਚੋਂ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਸੀ।

ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨਾਖਤ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਅਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ, ਪੀ. 8 ਅਤੇ ਪੀ. 9, ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ 29 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਹੋਈ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰੇਡ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਕੋਲ ਡਕੈਤਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੀਵਾ ਬਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਮਸ਼ਾਲਾਂ ਵੀ ਵਰਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਗਵਾਹ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕੂਆਂ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਵੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕੂ ਕੀਮਤੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਨੇ ਇਰਾਦੇ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੀੜਤ, ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਡਾਕੂਆਂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰੋਂ ਭੱਜਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਗਵਾਹ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਡਾਕੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨਾਖਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 395 ਤੋਂ 412 ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਰੋਸ਼ਨ, ਜੱਗੋ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਡੀਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ , ਅਨੁਵਾਦਕ, ਸ਼੍ਰੀ ਨਵਲ ਕੁਮਾਰ ਐਡੀ. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ।